

cerkveni časopis.

L. 19.

V Saboto 4. Listopada

1848.

Zahvalna nedelja.

⓪ kristjan oko povzdigni,
Zemlja -- glej -- ti sad svoj da;
K nebu hvalne pesmi vzdigni,
Ker vse dar je od Boga.
Čast Bogu naj bo in hvala
Za dobrote tolkošne.
Ker od neba nam je dala
Njega dobra roka vse.

Naj se človek tol'ko trudi,
Malo pač le sam stori;
Dež in sonce, rast se tudi
Le od zgorej Bog deli.
Čast Bogu i. t. d.

Res on daje nam obilno,
Bolj ko vredni koli smo,
On pač svoje ljubi silno,
Le de njemu služijo.
Čast Bogu i. t. d.

Ker pa on dari nam krati
Ni dobrota manjši to,
K seč' on hoče nas peljati
In ohranil se nas bo.
Čast Bogu i. t. d.

Le Boga tedej hvalimo
Mu služimo vsaki čas
In ponižno ga prosimo
De ne bo zapustil nas.
Čast Bogu i. t. d.

Hieinger.

Kratki premisljki

iz s. evangelija za edenindvajseto nedeljo
po binkoštih. (Mat. 17, 23—35.)

Med vsemi svetimi lastnostmi in popolnamostmi božjimi se nar lepši sveti njegova milost. Zato je kraljevi pevec David v svojih svetih pesmih nar bolj goreče prepeval milost božjo: „Hvalite Gospoda, ker je dobrotljiv, in vekomaj njegova milost“. Zato so hvalili in prepevali božjo neskončno milost od začetka svetá, in jo bodo prepevali vekomaj vsi služabniki božji, vse stvari in vsi svetniki in angeli v nebesih.

Ker je pa milost božja njegova nar lepši lastnost, hoče Bog od nas, ki smo njegove stvari, de moramo tudi mi usmiljeni in dobrotljivi biti do družih ljudi, svojih bratov, če hočemo usmiljenimu Bogu dopasti. Le če milost do bližnjiga pri nas najde, bo tudi nam svojo neskončno milost skazoval. To važno resnico nam poočiti Jezus v priliki od kralja, kateri je bil svojimu hlapcu neskončno velik dolg iz milosti odpustil, pa ga je tudi oestro kaznoval, ko pri njem ni milosti do bližnjiga najdel. Usmiljeni kralj je naš Oče nebeški, velik dolžnik pred njim, to smo mi.

Hlapec je bil nekaj z zanikernostjo, nekaj z bedobno voljo deset tavezent talentov, po našim okoli trideset milijonov dolga naredil; vse to je aš svojimu gospodu dolžen. Ni mu bilo mogoče tega dolga poravnati. Zato je kralj rekel prodati njega, njegovo ženo in otroke v sužnost, in vse njegovo drugo premoženje, de bi se dolg poplačal. — Gotovo sam ni mislil nespametin hlapec, de je toliko dolžan, ko bi bil sam kdaj svoje dolgove prešteval in premislil, bi ne bil tako globoko v dolgé zabredil.

V podobi hlapca hoče Jezus na znanje dati, kako veliki dolžniki smo mi pred Bogom. Preštejmo vse ure in dneve svojiga življenja, vse svoje misli in želje, nič réci od besedi in del, od vsiga djanja in nehanja: kak nezumno velik dolg bi napravili, ko bi hotli vse svoje, če tudi manjši dolgove sošteti! Pa pred Bogom je vse sošteto in zvagano! Koliko kristjanov je, ki se v dolgé zakopujejo z krivicami, z zapravljanjem druziga časa, gnad in dobrot, ktere od Boga prejemajo. Koliko jih je, kateri vse svoje življenje in vedenje nekako v nemar pusté, svojih dolgov nikoli ne pregledajo in ne preštejejo, temuč kakor neskerbni in zanikerni služabniki svojimu poželjenju in svojim strastim gospodarstvo prepusté, ter se tako v strašne dolgé zakopljejo, katerih se pred ne zavedo, kakor se le takrat, kadar jih Bog pred sodbo poklicé.

Ko je bil hlapec spregledal in spoznal, kako daleč je prišel v stisko, se gospodu pred noge verže, prosi odloga, in obljubi vse poverniti. Zdi

se nam, de se nesrečni ni ustrašil toliko neizmer-niga dolgá, kakor kazni, ki mu je bila napoveda-na. — Tako jih je veliko, kateri strahote svojiga pregrešenja nočejo spoznati, in se pred ne ganejo, dokler ne vidijo pravičnih šib božje pravice, s kterimi jim žuga, ali ktere jim čutiti da. Kazni, ktere Bog nekterim grešnikom pokaže, in jim jih pred očí postavi, še le predramijo in prestrašijo terdovratniga. O blagor grešniku, kteriga Bog tako k pokori kliče! Tako tudi nam grešnikom, kadar nas Bog s pravičnimi kaznimi začne strašiti, nič družiga ne ostane, kakor z unim hlapcem Gospod Bogu se pred noge na kolena vreči, in ga v zaupanji na njegovo milost, ktero nam je Jezus zaslužil, za odlog in poterpljenje, za odpušenje prositi, in mu obljubiti, de homo z resnično pokoro vse svoje dolgé poplačali. Bog nam bo odpustil naše dolgé; kakor je kralj odpustil svojimu hlapcu.

Hlapec vstane in gre vesel spred svojiga kralja na svoj dom razveselit ženo in otroke, in jim povedat, de jim je vse, vse odpušeno. Grede pa sreča svojiga tovarša, sohlapca, ki mu je bil sto denarjev, po našim kakih dvajset goldinarjev dolžen. Tega viditi, pade nadnj, ga začne daviti in pravi: plačaj, kar si mi dolžen. Čn pade na kolena in prosi za odlog, ter obljubi vse plačati. Ali neusmiljeni, nehvaležni človek zapre dolžnika v ječo, dokler dolgá ne poverne. Ti gerda nemilost! Ti gerda nehvaležnost. Kdo bi ne mislil, de se bo hlapec spomnil milosti in dobrote svojiga gospoda; ki mu je tako velik dolg odpustil? Pa ne, še le vidi se, de ga je gospodova pravica, s ktero mu je hudo kazen pertil, v jezo pripravila, ktero je zdaj nad svojiga tovarša razlil. — O koliko jih je temu hlapcu enakih, kateri zavolj vsake žal besede, za vsako majhino stvarico svojiga bližnjiga hudo sučejo, in jim nar manjšiga pregrešenja ne odpusté, dokler se ne zmašujejo. Kolikokrat pridejo iz cerkve, od molitve, od spovedi, kjer so za odpušenje svojih grehov prosili, in morebiti tudi dosegli, če jih pa kdo sreča, kateri jih je kdaj nekoliko razžalil, se vnamejo v nejevolji in jezi zoper njega, če ga le zagledajo. Koliko jih je, kateri hočejo, de bi se po njih volji vse godilo, zraven tega pa svojimu bližnjimu nič dobrega, temuč vse hudo privošijo.

Ko je bil kralj hlapčevo nehvaležnost in neusmiljenost zaslišal, ga je predse poklical, in mu djal: „ti nehvaležni hlapec, ves dolg sim ti bil odpustil; ali se nisi tudi ti mogel svojiga sohlapca usmiliti? Na to je bil rabeljnam zdan, dokler celiga dolgá ne poplača; tega pa ni mogel sturiti, toraj je bil v ječi, dokler je živel.

Tako bo pravični sodnik z vsakim grešnikom sturil, kateri se tukej ne spokori in svojimu bratu razžaljenja iz serca ne odpusti. Dokler bo živel, lo

v peklenški ječi zapert; ker pa duša nikoli ne umerje, bo njegova kazen večna. Ne prašajmo, zakaj je kralj hlapca v ječo vergel, ki mu je bil pred ves dolg odpustil. Sveti Tomaž Akvinski pravi, de je nehvaležnost hlapčeva to sturila, in de je bil zavolj svoje nehvaležnosti in neusmiljenosti ravno tako kazen zaslužil, kakoršne je bil pred zavolj svojiga nezmerniga dolgá vreden.

Učimo se tedej svojim bratom, če so nas razžalili, iz serca odpustiti; učimo se usmiljeni biti, de pred Bogam usmiljenje najdemo. Odpustimo, ker vsak dan molimo: „odpusti nam naše dolgé, kakor mi odpušamo svojim dolžnikom“, odpustimo iz serca majhne dolgove, ktere so drugi pri nas sturili, de nam bo nebeški Oče neskončno velike dolgove naših grehov odpustil. Gorje nam, ako bi nas strašne Jezusove besede zadele, ki je rekel: „Tako bo tudi moj nebeški Oče z vami sturil, če vsak svojimu bratu ne odpustite iz celiga serca. Potočnik.

Pastirski list.

Vsim Vernim v Solnograški, Tridentinski, Briksinski, Kerški, Sekavški, Lavantinski in Ljubniški škofii gnada in mir od Boga Očeta in Gospoda našiga Jezusa Kristusa!

Naše serce nas žene, kakor naša vikši pastirska dolžnost, ko ob času mnogiga vzdigovanja, v katerim se zdaj strah, zdaj upanje serc vernih polastuje, tudi svoj pastirski glas slišati damo, in se z združenimi besedami tolažbe in opominjevanja k vam obrnemo.

Posebne pergodbe so se letas permerile, in so potrebnost, marsikaj v naših domovinskih zadevah preurediti, seboj pernesle. To potrebnost so Njih svetlost, nam od Boga postavljeni cesar Ferdinand spoznali, in so po svoji Njim lastni serčni dobrotnosti sklenili, s posvetvanjem svojih narodov cesarski državi tako vladijo dati, ktera bi bila sedajnim okolišinam permerna, srečo prihoda zagotoviti; in že so se v ta namen svobodno zvoljeni besedniki ljudstva iz dežel cesarstva v deržavnim zboru na Dunaji zbrali.

Ko bojo pa per tacim prenaresjanji mnogih reči, in per ustavi novih postav tudi take k prevdarjanji na versto priti utegnile, ki bolj ali manj cerkev zadevajo, in ko si od sploh namenjene večí prostosti tudi cerkev svoj delež obetati sme; toraj so vaši škofje za sveto dolžnost svoje službe spoznali, se v združenim posvetovanji zediniti, de bi sedajni stan in potrebe cerkve, kakor tudi pomočke prevdarili, s kterimi bi se cerkvi tista svobodnost zavarovala in zagotovila, ktera ji po božji naredbi gre, de zamore spolnovati vse to, kar je v zvečljanje.

V ta namen so škofje ali sami ali pa njih poslanci 31. dan poprejšniga mesca na staročastljivim sedeži svetiga Ruperta v Solnogradu skupej stopili, potem ki so poprej polni zaupanja svetiga Duha na pomoč pokličali, svoje delo srečno dognati. Dobro vedo, česar cerkev potrebuje, in za se tirjati sveto pravico ima, toraj so vsi enacih misel sklenili, s perstojnimi in pravičnimi perpmočki za njene pravice se potegniti in jim veljavo zadobiti. Iz tega namena se obernejo nar pred k deržavnemu zboru na Dunaji s dopisam, v katerim so cerkvene pravice dokazane, in tega dopisa se bo še več družih škofov na Avstrianskim, kakor so sami rekli, poperjelo, in upajo od pravičnosti zbornikov, de ne bojo katolški cerkvi, ktero milijoni zvestih podložnikov za svojo mater spoznajo, per tako zlo imenitni ustavi nove vladije tistih pravic kratili, ktere ji po vsi pravici gredo. Memo tega so se pa tudi zato zedinili, vse to previditi, kar je njim zročnim škofijam v sedajnih okolišinah posebno potreba, spomnivši se besedi aposteljna Pavla, ki jih je v Miletu zbranim škofam, in v njih tudi nam govoril: „Pazite na-se in na vso čedo, v kteri vas je sveti Duh škofe postavil, vladati cerkev božjo, ki jo je perdobil s svojo kervijo“. (Djanj. Apost. 20, 28.)

Ko upamo, de smo s pomočjo svetiga Duha vse, kar je naše svete službe, storili, in imamo terden sklep tudi še vprihodnje storiti, se k vam, ljubeznivi! obernemo in kličemo: Zaupajte svojim duhovnim predpostavljenim, podverzite se iz serca njih naredbam, in naj je deleč od vas svojoglavnost v tem, kar vero in cerkev zadeva. Pa s očetovsko ljubeznijo in resnobo tudi vas opominjamo, podpirajte svoje vikši pastirje s svojim zaupanjem, s svojo pokoršino, s svojo molitvijo: ne poslušajte zapeljiviga podpihovanja tistih, ki pod imenam prostosti (frajosti) k raujzdanosti vabijo. Okolišine, zavolj kterih je nekđaj apostelj škofe k paznosti apominjal, so v današnjih časih morde še bolj nevarne kakor takrat: „Jez vem“, govori dalje ravno ta apostelj, „de bojo peršli po mojim odhodu zgrabljivi volkovi med vas, kteri ne bodo zanesli čedi: in zmed vas samih bodo vstali možje, ki bodo napčino govorili, de bi potegnili učence za seboj“. (Djanj. apost. 20, 29. 30.) On zaznamuja te ljudi v svojih listih še bolj na tanko kot samopridne, lakomne, napuhnjene, prevzetne, obrekovavne, nepokorne, brezljubezni, sovražnike križa Kristusoviga, ki zdraviga uka ne bojo terpeli, in ki sladnost bolj ljubijo ko Boga. (II. Tim. 3, 2—4. 4, 3.) Kako srečne bi se šteli, ko bi se prerokvanje svetiga Pavla tudi v naših časih ne spolnovalo, — ko bi nam ne bilo treba, naznanjenih znamenj tacih škodljivih ljudi opomniti in pred njih zapeljivostjo sva-

riti! Ah! tudi mi moramo v sedajnim času ko nekđaj apostelj „s solzami reči: Veliko je tacih, ki tako žive.“ (Filip. 3, 18.)

Toraj, preljubi! nočemo in ne moremo nehati, vas vedno s besedami aposteljna opominjevati: „Tacih se ogibajte!“ (II. Tim. 3, 5.) „Ne dajte se nikomur zapeljati s praznimi besedami!“ (Efež. 5, 6.) „Stojte v Gospodu (Filip. 4, 1.) vzdani na stalo apostoljnov in prerokov, in poglavitni vogelni kamen je Kristus Jezus, na kterim je vse zidovje sostavljeno, in raste v svet tempelj v Gospodu, v kteriga ste tudi vi vzdani v prebivališče božje v duhu“, (Efež. 2, 20—22.) to je: bodite zvesti in stanovitni udje svete rimsko-katolške cerkve, ktera ima od svojiga božjiga začelnika negoljivo obljubo, „de peklenške vrata je ne bodo zmagale“. (Mat. 16, 18.) „Ostanite v tem, kar ste se naučili (II. Tim. 3, 14.), deržite se podobe zdraviga nauka, ki ste ga od nas slišali v veri in ljubezni: ohranite dobro zročilo“ (II. Tim. 1, 13. 14.) to je, sveto katolško vero, ktero so vas od mladosti škofje in duhovni katolške cerkve učili in razlagali.

Združite pa z vero, de bo živa in zveličevna, tudi pravo kersansko čednost, ktera se v pobožnosti, poterpežljivosti, treznosti in v serčni ljubezni do bližnjiga razodeva, in „perzadevajte si bolj in bolj, de po dobrih delih svoj poklic in svoje izvo-ljenje vgotovite“. (II. Petr. 1, 10.) Tak sad vere hoče Gospod, de bo njegovo kraljestvo, edinozveličevna cerkev, per nas ostalo.

Memo tega nikar ne pozabite, de „vsak dober dar, in vsako popolno darilo je od zgorej, in pride od Očeta svetlobe, kteri da vsim obilno, ki ga z zaupanjem brez vsiga pomišljevanja prosijo“. (Jak. 1, 5. 6. 17.) Zato, preljubi! „vas prosimo po Gospodu našim Jezusu Kristusu, in po ljubezni svetiga Duha, de nam pomagata v svojih molitvah za nas k Bogu“, (Rim. 15, 30.) de bo naše slabo perzadevanje po milosti božji z doželjenim izhodom oblagodarjeno.

Gnada Gospoda našiga Jezusa Kristusa, in ljubezin božja, in delečnost svetiga Duha bodi z vami vsini! Amen. (II. Kor. 13, 13.)

Solnograd 14. Kimovca 1848.

Friderik s. r.,

Kardinal sv. Rimske cerkve in knez in veliki škof v Solnogradu.

Janez Nepomuk s. r.,

knezo-škof v Tridentu.

Adalbert s. r.,

knezo-škof v Celovcu.

Anton Martin s. r.,

knezo-škof v Šent-Andreži.

G. Habtmann s. r.,

korar, in

J. Amberg s. r.,

duhoven svetovavec, namestnika knezo-škofa Bernarda v Briksnu.

Jožef Büchinger s. r.,

korar v imenu namestništva Sekavske škofije.

Matia Gruber s. r.,

korar, v imenu namestništva Ljubniške škofije.

Kakó bi nekteri radi katolško cerkev prenaredili (spacili.)

(Konec.)

5. Kar se po večim ne da, išejo sovražniki cerkve po malim doseči: skušajo katolško duhovščino ob veljavo perpraviti, jo v vezi zakona vkleniti, ji podučenje mladosti iz rok vzeti. Vse je takim ljudem dobro, ako le svoj konec doseči upajo; laži, zvižaje, obrekovanje, očitno zasramovanje, hudobno šuntanje zoper duhovne, vse to jim je prav; kar so le napačniga, gerdiga vstanu na dan spraviti, to vse vkup na ubogi duhovski stan veržejo. Tedej ljubi katolški Slovenci, ne verjamite vsiga kar slišite zoper duhovščino hudiga. Res de tudi v tem stanu se zna semtertje kdo najti, ki po človeški slabosti pade; pa pomnite, še od Farizejev Kristus pravi: „Na stolu Mojzesovim sedé; kar vas učé, storite, po njih delih pa nikar ne ravnajte;“ tedej ni pustil jih zaničevati. Vedite pa za duhovščino tudi moliti, de naj jo Bog sveto in dobro ohrani; ne sodite, ne zaničujte, ne kolnite je; bodi si res kaj hudiga tu ali tam slišati, pomnite, de prvi keršanski cesar Konstantin je rekel, de bi z cesarskim plajšem hotel vsačiga mašnika pokriti, ako bi nad njim kaj napak vidil. Vonder je nasprot reči, de je le nar več laži in obrečenja v tem, kar se zlasti dandanašnji zoper duhovni stan govori. Žalostno je, de celo neki naš rojak, sam mašnik, na Dunaji pričó cele derhali vpíje, kakor de bi noben duhoven po svojim stanu spodobno ne živel; nesrečni človek tisti sicer sebe toži, drugih pa ne more dolžiti. Gerdo je, kar so od nekterih duhovskih hiš na Dunaji in drugej govorili; pa zato še ni resnično, ako ravno cel svet vpíje: sej je Kristus svojim služabnikom naprej povedal: „veliko lažnjiviga bodo govorili zoper vas zavoljo mojiga imena. Zlasti so duhovščino z tem grajali, de z gospodo derži, kjer je zavoljo gosposkinih davkov, tlak in desetín prašanje; duhovščina pa ne derži z nikomur, rasun z pravico; ona ne poterdi gospodu krivice, in ne da kmetu prav puntarje; oznanuje pa vsim, visokim in nizkim bogatim in revnim: „Dajte vsakimu, kar mu gre.“

Kar nekteri zdaj zlo vpíjejo, de naj si duhovni žené vzamejo, ne vedo kaj pravijo. Katolški mašnik ne bo več katolški, to je za vse ljudi, ako

bo za ženo in otroke skerbeti imel. On ne bo mogel vsih ovčic v serecu nositi, ne bo mogel povsod po svoji moči pomagati, ne bo perpravljen vsaki čas po noči kakor po dnevi k umirajočimu teči, ne bo šel rad k vsakimu nevarnimu bolniku; zlasti mu ne bo vsak zaupal svojih dušnih skrivnost v spovednici, ker se bo bal, de mašnik ne bo povsod molčal; kdo pa pojde še nevernikam vero oznanovat po divjih daljnih krajih z celo družino? In kar dandanašnji le vpíjejo: „ne preveč davkov, ne preveč;“ potlej bi duhovnim ravno več mogli dajati, de bi novo družino po stanu prerediti mogli. — Kristus sam je od svojih aposteljnóv tirjal, de zapusté ženo in otroke; in po njegovim duhu cerkev od mašnikov vsaki čas vedno čistost tirja. Mašnik je namestnik Kristusov, ne pa Adamov. Adam je imel pomočnico Evo, in rečeno je bilo: „Rastite in množite se;“ po njegovih stopinjah grede se njegovi otroci ženijo in možé. Kristus pa žene ni znal, še Mati njegova je bila čista devica; njegovi namestniki ravno tako ne smejo prašati za žené. Otroci za nebeško kraljestvo pa se po duhu rodé in redé, to je po nauku in gnadi božji; in po takim potu so mašniki duhovni očétje.

Ako pa dandanašnji podučenje mladosti iz rok duhovščine vzeti hočejo in terdijo, de mašnik bi v šoli nič govoriti ne imel, je očitno, kam taki ljudje mislijo. Duhoven bo otroke le pravo vero in sveto življenje učil, to bi bilo pa zapeljivim učencim na poti; brez duhovščine si ložej upajo, mladost od perviga spaciti. — Čujte, katolški starši!

6. Zadnjič so nasprotnikom katolške vere kloštri tern v peti, pa še bolj jih blezo njih premoženje ali prav za prav vse cerkveno posestvo jih mika. Dobro je na Krajaskim, de bogatih kloštrov nič več nimamo; Franciskanarjem in Kapucinarjem in Ursulinarcam ni veliko vzeti, sej od dobrot žive; in vender je Ljubljanski poslanec v derž. zboru na Dunaji svet dal, klostersko premoženje vzeti, de bi se gospodi tlaka in desetina za kmeta odplačala. Jezuitov pa per nas nimamo, ki čez nje drugej toliko vpíjejo, kakor bi od njih vsa reva sidanjih časov prišla. Kaj tedej, ker vpíjejo: „kloštre preč?“ Upajo, de bo katolška vera hitreji padla. Ker pa hočejo premoženje kloštrov imeti, težko, če per nas jim ne diše poprejšnji kloštri, ki iz njih prihodkov se zdaj toliko far in duhovnov obderži. Kar namreč Zatičina, Kostanjevica, Velesovo, in kapitali od prodane Bistre in Mekin neso, to pride v tisto kaso, ki ji pravimo cerkvena ali verska kasa (Religionsfond); in iz te kase (ne pa iz cesarske) se duhovnim in cerkvam plačuje, kjer domači prihodki ne zadostijo. Ravno tako je tudi v Primorji na Koroškim in Štajerskim; enako skorej po vsim cesarstvu. Dalje pa tudi gledajo še na druge graj-

šine in zemlje, ktere cerkve ali duhovšina vživajo. Mislite pač ljubi katoliški Slovenci, kolika škoda bi bila za cerkve pa tudi kakošna krivica, ako bi vse tisto premoženje cerkvi bilo odvzeto! Pravijo sicer: „bo cesar duhovne plačeval“. Ne daj se kdo moliti; če mora cesar več plačevati, mu bo tudi kmet in vsak drugi državljani več mogel dajati. Vedite, kateri tako po premoženji cerkvenim hrepene, bi radi sami obogateli, ker nič nimajo; katoliško vero bi pa radi podkopali, ker si mislijo, ako prihodkov cerkev nima, tudi duhovnih ne bo; in ako duhovnih ne bo, je vera v kraji, ali pa bo vsa kriva vera in nejevera gospodovala.

Čujte tedej, in ne dajte se vsakimu nauku zapeljati; poskušajte duhove, ali so resnični. Vse prevdarite, in kar je prav obderžite. Molite pa tudi; zakaj Satan gre kakor rijoveč lev okrog in išče koga bi požerl.

Kropljenje z žegnano vodo.

1. Voda je bila že v starim zakonu v vidno znamenje svetih reči per božji službi v navadi. V svetim šotoru in pozneji v tempelju je stala velika bakrena posoda z vodo, kjer so si duhovni roke in noge umivali, kadar so šli daritve opravljati. Če se je kateri Izraelic z kako stvarjo zoper Mojzeso omadeževal, se mu je bilo dati pokropiti z vodo, v katero je bil veržen pepel sožgane telice. V keršanski cerkvi najdemo razun vode, z katero se keršuje, tudi kmalo od začetka še drugo vodo v navadi; le de so si takrat z njo radi roke popolnoma umivali. Pričuje jo od tega nar starji cerkveni pisatelji. Tertulijan v začetku tretjiga stoletja očita v bukvah od molitve: Kaj je to, sicer z umitimi rokami, pa z umazanim duham molitev opravljati? Evzebi v začetku četertiga stoletja piše od cerkev, ki jih je cesar Konstantin postavil, de so bili spredaj studenci perpravljeni v znamenje svetiga očiševanja, de bi v sveti kraj gredoči se tamkej umiti imeli. Tudi s. Janez Zlatoust govori od te navade, se v tempelj gredoč vode poslužiti. Časama je ta navada tako splošna postala, de bi se nespodobno štelo, ako bi kdo kadar v cerkev ali iz cerkve stopi, se z vodo ne pokropil, in de verni večidel tudi v svojih hišah per vratih izb ali čumnat posodice z vodo napolnjene imajo, de se vsak zjutrej ko vstane, ali zvečer ko gre spat, ali kadar v hišo ali iz hiše gre, z njo pokropiti zamore.

Tudi mašniki cerkve večkrat ljudi in reči z vodo kropé; per vsih žegnih je voda v navadi. Voda, ktere se verni v to kropljenje poslužijo, je z posebnimi molitvami od cerkve blagoslovljena (žegnana), in ji je nekaj tudi žegnane soli permešane; zatorej se sploh imenuje blagoslovljena ali žegnana voda.

2. Lep je pomen žegnane vode. Voda sploh očisti od madežev in nečednosti; in tukej pokaže tudi, de naj človek bo čist od vse gnusobe greha in vse oblasti hudiga. Voda, ki kakor rosa ali dež od neba pada, stori zemljo rodovitno; in tukej pomeni še nebeško roso božje gnade, ktera naše serca za dobro zmožne stori. Voda tudi hladi, oginj gasi, in kolikor ni s kako ptujo stvarjo navdana, da vsako reč v sebi čisto viditi; tako je znamenje serca, v katerim stanuje nebeški mir, je ogašen plamen hudiga poželjenja, in ktero je prijazno zgledalo resnice in svetosti. Tudi solze, ki jih človek v žalosti nad svojimi grehi toči, so od stvari vode, in so terej v kapljah vode kropljene lepo opomenjene. — Dalje pa sol daje jedem pravi okus, in kaže na tisti dar s. Duha, na tisto sveto modrost, ki dodeli človekovim delam pravo ceno. Sol tudi obvaruje pred gnjilobo in trohno; in tako v spomin kliče človeku, se obvarovati gnjilobe greha. Po takim žegnana voda s solijo vred kristjanu svitlo oznanuje mnoge resnice svete vere, in ga tudi opominja, se pred gnusobo greha varovati, madeže hudih del s solzami pokore izpirati, si za roso božje gnade in za dar nebeške modrosti perzadevati, in sploh lepo zgledalo nedolžnosti in svetosti biti. Kolikor pa cerkev vodo s solijo vred blagoslovuje (žegnuje) in kropljenje z njo v navadi ima: ona ne išče samo teh opominov vernim dajati, temuč jim še kaj več od zgorej od Očeta nebeškiga perdobiti.

3. Blagoslovi ali žegni cerkve niso gole znamenja, temuč imajo tudi posebno moč v sebi. Aposteljanam je obljubil Jezus, de kjerkoli bo do rekli: Mir bodi! ondi bo tudi mir ostal, ako je kdo otrok miru. Po takim ima tudi žegnana voda in kropljenje z njo svoje moči, in za človeka nebeške dari pernese. Njena moč gre namreč na to: izbrisati male grehe, in časne štrafenge z grehi zadolžene; obuditi djanja žalosti nad grehi in serčne pobožnosti; odgnati hudobne duhove, in zatreti peklensko moč, odverniti mnogo hudo od duše, skušnjave odpraviti, duha razjasniti, serce utolažiti in poterediti; človeka in drugo stvar posvetiti, tudi oteti od množiga telesniga zlega, zdravje in moč truplu ohraniti, zemlji rodovitnost nakloniti, boleznj od človeka in od drugih stvari odverniti in sploh srečo v človekovih početkih dodeliti. De ima žegnana voda leto moč, pričajo zraven splohne vere v katoliški cerkvi, posebej molitve, s kterimi se sol in voda žegnuje in v kterih je naravaost izrečeno, de naj žegnano ima v to služiti.

(Konec naslédije.)

Versta Oglejskih škofov in patriarhov.

(Spisal Peter Hicinger.)

(Dalje.)

16. S. Ničija ali Niceta, je bil na Greš-

kim rojen. V žalostnim stanu je on per svojim nastopu Óglejsko cerkev našel, ker mesto je bilo poderto, ljudstvo je bilo zavoljo strahu sovražnika vse zmamljeno ali razkropljeno; bližnje škofije v Terstu in Istri so bile blezo brez pastirjev; saj dolgo časa ni nobenih škofov tam imenovanih. S. Niceja si je z vso močjo prizadel, verne zopet vkupej zbrati, jih utolažiti, in zleže odpraviti, ki jih je sovražni napad napeljal. Zatorej je tudi papeža Leona sveta prosil, kaj in kako de mu je v težavnih zadevah ravnati, in je tudi od njega podučivno in tolaživno pismo prejel. V srečo Óglejske in sosednjih cerkvá je s. Niceja dolgo let kersanski čedi bil ohranjen, ker je še le krog leta 485 umerl v Gospodu; njegov spomin se obhaja 22. Rožnika (v Ljubljanski škofii 5. Maliga serpana).

17. Marcelijan, na Greškim rojen, je postal škof krog l. 485. V njegovim času l. 490 so prišli izhodni Gotje s svojim kraljem Teodorikom v Italijske dežele in so tam svoje kraljestvo vstavili, tudi Óglej, Terst in Istra je bila njim podložna. Gotje so bili Arijske vere, vonder od začetka katolčanam niso sile delali, de si je prava vera pod njih oblastjo v teh krajih nekaj opomogla, ker je spet mir gospodoval, in so postave veljale. Škof Marcelijan je umerl krog l. 500.

18. Marcelin je bil rojen Rimljan. V začetku njegoviga pastirstva l. 500 je Pulsko mesto (Pola) v Istri, ki je bilo tudi od Hunov razdjano, svojiga škofa dobilo. V Ógleji pa je Marcelin zdaj dosti sitnost imel prestati od Arijskih Gotov, de je več let raji v Kopru stanoval. Umerl je krog l. 515 v Ógleji.

19. Štefan, rojen v Milanu (Majlandu) je prišel krog l. 521 na Óglejski sedež. Tudi njemu so Arijski zavolj katolske vere veliko nadlego delali; vonder je nepremaknjen per resnici ostal, in zopernosti stanovitno prenesel. Kmalo v začetku njegoviga vladanja so Terst in Istrijske mesta Parenca, Pična, Novigrad in Koper lastne škofo dobili, kar se je zgodilo po prizadevanji papeža Janeza I. med letam 521 do 524. Čas, kadar je škof Štefan umerl, ni znan.

20. Macedoni je bil l. 529 na Óglejski sedež povišan. Takrat se je zgodilo, de je bila dežela pod dvoje deželsko vladarstvo razdeljena, Istra namreč in Beneški otoki so prišli v oblast Gerškiga ali Konstantinopolitanskiga cesarja Justinijana, Furlanija pa je ostala v rokah Arijskih Gotov. To je bilo Óglejski cerkvi v veliko škodo, zlasti ker je sedež škofijski pod krivoverskim gospodarstvom ostal. Druga nesreča v tem času je bilo razpertje med Óglejsko in Rimsko cerkvijo. V zjutrajnih cerkvah namreč, kjer ni nikdar mankala pričkanja zastran vere, se je vzdignil prepír za-

voljo trojnih bukev, ki so nekaki duh krive vere Nestorjeve imele v sebi, in eno persono Kristusovo v dve ločile. Pisateli tistih bukev, Teodor, Iba in Teoderet so bili v zvezi katolske cerkve ohranjeni, in njih bukve so bile v Efežanskim in Kalcedonskim zboru molče memo pušene, zato ker so sami Nestorjevo krivo vero očitno zaverгли. Nekteri zviti podkopovavci katolske edinosti pa so od tod priložnost vzeli, terditi, de Nestorjev uk ni še dosti kakor napačin spoznan, ker take bukve niso zaveržene, in njih pisateli so še od cerkveniga zbora kakor udje prave cerkve sprejeti bili. Ni bilo tedej drugač, kakor de so v novim zboru tudi te trojne bukve kakor krivoverske obsojene bile. Ta zbor se je v Carigradu (Konstantinopelnu) sošel, in papež Vigili je bil sam v pričó, l. 551, in je njegov sklep poterdil. Več škofov na Laškim, Francozkim in Španskim pa se je zdaj balo, de bi s takim sklepam Efežanski in Kalcedonski zbor ne prišel ob veljavo; med njimi je bil tudi Óglejski škof Macedoni, ki je l. 453 cerkven zbor v Ógleji vkup spravil. V tem shodu Isterških in Beneških škofov je bilo sklenjeno, se zvesto deržati poprejšnih velikih zborov v Efezu in Kalcedonu, zadnjiga zbora v Konstantinopelnu pa ne kakor praviga sprejeti. Bila je gorečnost teh škofov za resnico in veljavo cerkvenih poprejšnih sklepov, ki jih je v tako sodbo peljala. Žalostin nasledik tega zbora je pa bil, de Óglejski škofje več let z Rimskimi papeži niso bili v prijazni zvezi. Leto smerti škofa Macedonija ni znano.

21. Pavlin I. ali Pavel, rojen Rimljan, je prišel l. 557 v vladanje Óglejske cerkve. On se je prvi začel patriarha imenovati, katero ime je bilo pozneji od Rimskih papežev poterjeno. Krog leta 568 so Longobardi, nemški narod tudi Arijske vere, s svojim kraljem Alboinam v te strani perderli, in severno Italijo, in Primorje v svojo last posilili. Od strahu pred njimi so prebivavci Óglej zapustili, in tudi patriarh Pavlin je vzel svetinje in zaklade svoje cerkve, in je svoj sedež v Grad prestavil. Umerl je l. 569.

22. Probin, iz Beneventa v Neapolitanskim doma, je le kratik čas na patriarhalskim stolu sedel, ker je že l. 571 umerl.

(Dalje naslédje.)

Sedajni obšir katolske cerkve.

Spisal Valentin Sezun. (Dalje.)

XIII. Avstrijsko cesarstvo.

Zatiranje luteranske vere po Avstrii.

Ferdinand II., rojen v l. 1575 in sin nadvojvoda Karlna, brata Maksimiliana II. in Marije, pobožne papske princeznje, je bil od svojih staršev patram Jezuitam v Ingolstadt izročén, kateri so ga

res kakor verliga kersanskiga princa izredili in izučili. —

Kako je bil on za katolško vero vnet, in koliko ga je bolelo, de je toliko ljudi katolško vero popustilo in se k Luteranstvu in Kalvinstvu podalo, pokažejo nam naslednje besede, ki jih je on velikokrat ponovil. „Raji hočem deželo in podložne zgubiti, kakor pa vedama priliko zamuditi, v kateri bi utegnil nauk katolške cerkve razširiti. Raji hočem z beraško palico v eni in z ženo in otroci v drugi roki v revšino se podati, si kruha od hiše do hiše prositi, ja raji hočem nar bolj zaničljivo smert terpeti, kakor de bi daljlej gledal gnusobo, ki so jo krivoverci Bogu in cerkvi v mojih deželah storili“. Ko je bil čez nekaj let potlej v Lincu per procesji sv. Rešniga telesa in je veliko ljudi zraven vidil, se je od veselja zjokal nad Linčani in zavpil: „O res to mi je veselje čez vse veselje, ne morem se solz zderžati“. Krivovercov on ni sovražil, ampak smilili so se mu zavoljo njih zmot, kar naslednje njegove besede pričujejo: „Oni (Luteranje in Kalvinci) se motijo, če mislijo, de jih sovražim, ker jim njih krivovero prepovedujem, jest jih ne sovražim, ampak jih ljubim zvesto; zakaj če bi jih ne ljubil, bi ne imel zanje nič nič skerbi in bi jih pustil v zmotah tavati. Bog mi je priča, de bi jest rad jim k zveličanju pomagal, ako bi imel tudi življenje zgubiti. Ako bi vedel, de bi jih moja smert h pravi veri nazaj perpeljati zamogla, bi hotel še to uro svoj vrat rabeljnu pomoliti“. *)

Taciga duha je bil Ferdinand II. Ko je bil on po smerti cesarja Matija I. (20. Sušca 1619) vladarstvo nastopil, je bilo Ogrov in Erdeljcov več kakor pol že Protestantov, ravno tako je bilo na Moravskim in v Šlezkim; Čelhi so bili tistikrat v strašnim puntu zoper katolško vero in zoper Ferdinanda II., v zgornji in spodnji Avstrii je bil veci del stanov (Stände), in ljudi skorej na pol luterske vere, in na Dunaji ni bilo nič bolji! Protestantje so se že pomenkovali, kako de bojo Ferdinanda II. v kak kloster zaperli, njegove otroke pa v luterski veri izredili.

Vojvod českich protestanskih puntarjev, grof Matija Turn, je bil 5. Rožnicveta 1619 z svojo vojašinjno noter do Dunaja perderl; Dunajski mestnjanje in deželni stanovi so deržali z Turnam, in ako bi bil ta ukazal mestne vrata razbiti, bi bil Ferdinand II. z ženo in otroci vjet. V te neizrečeni stiski, ko Ferdinand že v svoji hiši ni več varstva imel, in ko so mu služabniki svetovali pobegniti, je on pokleknil pred podobo križaniga J. K., in tako goreče in milo je on svojiga Odrešenika

prosil, de bi mu pomagal in katolške cerkve od Luteranov in Kalvincov daljlej razdevati ne pustil, se da bolj misliti, kakor popisati. Z terdnim zupanjem, de mu bo Bog pomagal, vstane Ferdinand II. od molitve ves serčan in vesel, ja med ljudmi je šumela pobožna povest, de je sam Kristus iz križa se oglasil z besedami: „Ferdinand, jest te ne bom zapustil“. (Ferdinande non te deseram.) Protestanti stanovi v Avstrii, v zvezi z Turnam pridejo 11. Rožnicveta 1619 k Ferdinandu II. v hišo in ga hočejo persiliti, de bi podpisal pismo, ki so ga bili oni katolški veri v škodo napravili: eden iz tih stanov Andrej (Erazem?) Černemelski *) ga je clo za suknujo zgrabil in vpil: „Tak vdaj se, Nande, vdaj se!“ Kaj ne boš podpisal? Ali v tim trenutji zabučé trobente na dvoriši cesarskiga dvora. Polkovnik (Oberst) Sentiler (St. Hilaire) je bil namreč od Bukoa (Boucquoi), cesarskiga generala na Českim, z 500 konjikov (Kirazirjev) na Dunaj poslan, in pride, brez de bi bil vedel, kaj se z cesarjem godi, od Kremisa skozi ribiške vrata, kterih se še ni bil Turn polastil, na Dunaj, in jezdi na imenovan dvor, de bi tam novo povelje dobil. — Na to so protestanski stanovi ko splašeni tatje iz pred Ferdinanda II. jo potegnili, — več vojakov pride zdaj tudi peš na Dunaj, 1500 mestnjanov in 600 študentov se združi dobriga Ferdinanda varovati, na Českim je bil general Bukoa puntarja Mansfelda per Budiegovicah premagal, grof Turn je torej z svojo derhaljo mora od Dunaja proč pobrisati, in — Ferdinand II. in ž njim katolška vera na Dunaji sta bila oteta.

Ferdinand II. se je zdaj v Frankfurt podal, in bil tam 9. Kimovca 1619 kakor rimsko-nemski cesar kronan. Na tim potu je on tudi v Monaku svojiga nekdanjiga šolskiga prijatla in zlahtnika, parskiga vojvoda Maksimiliana obiskal, in ž njim terdno zvezo za oživljenje katolške cerkve in za ukrotenje krivovercov storil. (Glej „Slov. cerkv. časopis Nr. 7, str. 53.) Torej je on v spodnji Avstrii zapovedal vsim uradnikom, de naj ali katolčani bojo, ali pa svoje službe pusté. Na Dunajskim vseučelišu je bilo 28 protestanskih dohtarjev pravice in zdravilstva; njim je bilo na voljo dano, ali Dunaj popustiti ali h katolški veri perstopiti. Sedemnajst jih je bilo šlo, 11 jih je bilo ostalo. Ker so protestanski Avstriani bili iz Luteranov Kalvinci postali, ker so čez katolško vero v bukvah in v besedi vedno zabavljali in cesarja Ferdinanda II. malikovavca imenovali, in tako ljudi k nepo-

*) Ta je bil iz Krajnskiga doma, zavolj svoje luterske vere je mogel iz svoje donovine iti, in se je bil v zgornji Avstrii v Ebergasingu vselil. Poznej je bil on sprednik vojaškiga zbora českich puntarjev. V l. 1626 je umerl v Genfu v veliki revšini. Božja kazen za njegovo puntanje zoper katolško cerkev in zoper cesarja.

korsini, puntarju in k zvezzi z cesarjevim sovražniki suntali, je bil Ferdinand II. v l. 1627 vsim nekatolškimi pridigarjem in učitelam (šolmaštram) ukazal v štirinajstih dneh iz dežele iti. Na tako vižo je bil Ferdinand II. Avstriance zopet h katolški veri perpeljal, in katolški Avstrianci mu morajo zato posebno hvalo dati; zakaj po človeško soditi, brez njega bi bili oni še Protestantje, in Ferdinand bi bil težko tako serčan in goreč katolčan, ako bi on v svoji mladosti Jezuitov ne bil za učnike imel. Se ve, de protestanski pisavci, postavim Šiler (Schiller) in za njim tudi marskteri le po verhu v zgodbah učeni katolčani zavoljo tiga čez Ferdinanda hudo zabavljajo; ali Ferdinand se je štel očeta svojih podložnih, kterimu ne mora biti vse eno, ali njegovi otroci po pravi poti hodijo ali ne. In ti protestanski in slabi katolški pisavci zgodob naj dalje pomislijo, de so protestanski gospodarji s katolčani veliko hujši delali, ja de je ravno slavni luterski kralj Gustav Adolf, kteriga oni toliko povzdigujejo ravno tistikrat na švedskim bil tri sestre umoriti zapovedal, ktere so bile od luterske h katolški veri prestopile. *)

Ferdinand II. je umrl 59 let star v l. 1637. Vsaki dan je že ob štirih vstal, bil potlej per dveh sv. mašah; vsaki dan ali saj na drugi dan se je posvetval z svojimi svetvaci, in podpisoval potrebne pisanja. V jedi in v pijači je bil zmerin. Ob 10 uri je šel spat in počival 6 ur. Nedelje in zapovedane praznike je on le v dela pobožnosti obračal; dopoldan je bil per nemški pridigi in per veliki sv. maši, popoldan pa per laški pridigi in per večernicah v dvorni kapeli. Včasih je obiskal tudi druge cerkve. (Dalje naslédje.)

Zalostna gora per Mokronogu.

Kar je Šmarna gora za Gorenško stran, to je Zalostna gora za Dolensko. Ni visok hrib, ki se vzdigne iz plane na strani Mokronoga, tudi se daleč ne stegne, pa je skorej popolnoma ločen od drugih hribov; kraj okoli njega je pa pred ko ne nar lepši cele Dolenske zemlje. Gora je posvečena Materi božji sedmerih žalost; od tega ima tudi svoje ime. Cerkev sedanja je bila l. 1697 dodelana; zidanje sicer nima posebniga nad seboj, pa je vonder čedno, tudi precej prostorno. Veliki altar je iz černiga kamna, Materi božji darovan od g. barona Janeza Kajzela, poprejšniga posestnika Mokronožke grajsine; obok nad altarjem je zmalan, in kaže žalostne skrivnosti božje Matere. Zvonilo je tega leta novo, in lepo vbrano; veliki zvon tehta 24 centov. — Kar je posebniga per ti cerkvi, so svete štenge, ki se precej zraven znajdejo; lepiga zidanja so, stable iz černiga kamna izdelane, in stena znotrej vsa lično zmalana. (Pomniti je pa, de take s. štenge

so posnemanje tistih gredi ali šteng, ki so se kdaj v Pilatuzevi hiši našle, in je Kristus jih z svojimi stopinjami posvetil, zdaj pa so v Rimu s častjo hranjene; osem in dvajet štabel jih je.) Te s. štenge na Zalostni gori je dal napraviti J. Lukman, rojen Mokronožan, po obljubi, ker je bil l. 1753 v hudim viharji na morji čudno otel.

K ti cerkvi se shajajo pobožni kristjani ob vsaki mladi nedelji, to je vsaki nedelji po mladim mescu; nar veči shod pa je o s. Jerneji, kjer je viditi romarjev iz cele Dolenske strani, tudi iz Štajerskiga, Horvaškiga in Kočevja. Vabi jih sploh spoštovanja do presvete Matere, ki je v velikih bridkostih tudi naša mati postala; kliče jih pa še več zaupanje uslišanja v mnogih potrebah in nadlogah; zakaj marsikdo je že vedil povedati, kako je bila njegova prošnja na tem kraji spolnjena. Semtertje — naj hudobneži tudi nar boljši reči v svojo pogubo obračajo — pa pride tudi kaka duša samo iz tega namena, tukej svojo nepokojno vest umiriti, po prošnjah Matere Gospodove, ki je tudi zavoljo našiga rešenja pod križem stala, odpušenje svojih grehov in pomoč za sveto življenje v prihodnje zadobiti.

Pogled z gore okrog je silno prijetin. Tukej doli Mokronožki terg z čednim gradom in precej veliko hišami; tu naprej z lepo spremembo, polja, travniki, z drevjem obrašeni griči in hribje, in z tertami obsajene gorice, vmes tu in tam na ravnim in na višavi cerkve, spredej v koncu obzira Kumska gora z dvojnim verham in dvojno cerkvijo kronana; tukej zopet lepa Šent-Ruperska dolina z veličastno cerkvijo in gradovi tu in tam; in nad njo Vesela gora z cerkvijo, ki je tudi iz med lepših na Krajskim z dvema turnama, štirimi malanimi kupljami, in lepim zvonilam. Viditi je skorej, kakor de bi vse tukej združeno bilo, dušo poživiti, in telesne počutke razveseliti. Če se kdo sam sebi moder zdi, naj priprostimu človeku takih krajev nepremišljeno ne graja. Hicinger.

I s k r e.

Neprijattam dobro delati je zmamnje izvoljenih.

Ob času grozovitnih francozovskih puntov, ko so hotli lažnjivi preroki lažnjive svobode in enakosti sveto vero zatreti, in vse mašnike poklati, se je v tergu Fegreaku zgodilo, de je en duhoven s preplavanjem čez reko sovražnikom ušel. Eden zmed sovražnikov pa, ki je za njim plaval, se je začel potapati. Božji služabnik, po Jezusovim zgledu in povelji, precej perpravljen, hudo z dobrim poverniti, se spusti v reko, ter na pol mertviga sovražnika iz vode izleče, in mu še dalje pomoč skazuje, de se zopet zave. — Tako je tistimu življenje otel, kteri ga je hotel njemu vzeti. — V sedajnjih prekucijah bo pač marsikteri mašnik semtertje komu večno življenje z božjo pomočjo otel, kteri njemu še časniga živeža v svoji nehvaležnosti ne pervoši.

Kdo je močan?

Zunej spovedi je močan tisti, ki vse skušnjave zmaga, de ne greši; v spovedi je močan tisti, ki se vsih grehov brez ovinka spové; po spovedi je močan tisti, ki v spovedi in pred spovedjo storjeni sklep derži.

*) A. Trizell Schwed. Gesch. Stockholm 1833.